

SLOVENSKI NAROD.

Izhaja trikrat na teden, vtorek, četrtek in soboto, ter velja po pošti prejeman, ali v Mariboru s pošiljanjem na dom, za celo leto 10 gold., za pol leta 5 gold., za četrt leta 2 gold. 60 kr. — Za oznanila se plačuje od navadne četristopne vrste 6 kr. če se oznanilo enkrat tiska. 5 kr. če se dyakrat in 4 kr. če se tri- ali večkrat tiska. Vsakokrat se plača štempelj za 30 kr. — Dopisi naj se izvole frankirati. — Rokopisi se ne vračajo. — Uredništvo je v Mariboru, v koroški ulici hišn. štev. 220. Opravnost, na ktero naj se blagovojo pošiljati naročnine, reklamacije, oznanila, t. j. administrativne reči, je v tiskarnici: F. Skaza in dr., v koroški ulici hišn. št. 229.

Adresa kranjskega dež. zpora

na cesarja se glasi:

Vaše Veličanstvo! Presvitli Cesar in Gospod!

V tem trenutku, ki odloči prihodnost vsej monarhiji in zlasti naši deželi, predrzne se prepokorni zastop vojvodine Kranjske z največim spoštovanjem bližati se stopnjicam najvišega prestola Vašega cesarskega in kraljevega apostolskega Veličanstva, da izreče svoja čutila in preprčanja.

Pred vsem prepokorni deželnemu zboru ponavlja svojo podedovano neomahljivo zvestobo in udanost ter najsrečnejšo zahvalo izreka za vzvišeno cesarsko besedo, ktera je oznanila mir med vsemi narodi v cesarstvu.

S srčnim zadostilom vidimo prvo stopinjo do one sprave vseh kraljestev in dežel, ktera po našem v prepokornih pismih tega najzvestejšega deželnega zpora od 28. februarja 1867. l. in 30. avgusta 1870. l. izrečenem prepričanji more cesarstvu ohraniti edinstvo ter dati mu moč in prav ustanovi razvitek.

V tem oziru je naša vojvodina Vašega ces. in kralj. apostolskega Veličanstva milostivi dopis do českega deželnega zpora od 12. septembra t. l., kakor tudi njegove postavne člene z veselo nado pozdravila kot poroštvo, da se dovrši sprava.

Prepokorni deželnemu zboru je prepričanja, da se doseže od vseh strani zaželena sprava, država uravna v notranjem in okrepi na zunaj le tedaj, ako se bodo vsi bratovski narodi veselili enacih pravic in z ozirom na svoje materijelne moči nosili skupna bremena.

Pri izvrševanji visoke te naloge sme Vaše Veličanstvo vladu svesta biti si naše odkritosrčne in popolne podpore; na drugi strani pa imamo koristi naše dežele zastopati in braniti z ozirom na preobloženje z davki, ktero je Vaše ces. kralj. Veličanstvo že večkrat milostivo pripoznalo.

Mi hočemo za našo deželo ono samostojnost, ktero nam pripoznavata pragmatična sankcija in najviši diplom od 20. oktobra 1860. leta ozir postavodavstva in uprave; vendar pa pripoznavamo potrebo, da nektere zadeve za vse neogerska kraljestva in dežele vzajemno obravnavata shod delegatov iz deželnih zborov. Take naprave gotovo zadovolje vse narode našega cesarstva. Kakor naj Nemci popolnoma nežaljeni ostanejo v narodnih svojih pravicah, tako mi želimo, da se tudi drugim narodom enaka pravica ne le zagotovi, ampak tudi džansko podeli. V tem oziru se predrnemo prosi, da se naš slovenski narod v onih deželah, v kterih je zedinjen z Nemci ali Italijani, postavi pod varstvo takih deželnih postav, kakoršno je Vaše Veličanstvo vladu predložila českemu deželnemu zboru.

Tako bodo Slovenci, ki se neomahljivo zvesto drži Vašega Veličanstva prestola, mogli ohraniti si vsaj svojo narodnost, dokler Vaše Veličanstvo vladu ne bode mogoče najti sredstva in pota, da, kakor smo željno prosili v prepokornem pismu od 30. avgusta 1870. l., zedini njihove zemljepisno stikajoče se zemlje v eno upravno in kolikor mogoče v državnopravno telo. To preponično prošnjo se

predrnemo tem več ponoviti, ker je njen spolnitve bistvena pogoja ne le obstanku in razvitu slovenskega naroda, ampak tudi varnosti jugozahodne meje vesoljnega cesarstva.

Ko načela, ki jih izrekajo podstavni členi, zadobe džansko veljavo, posreči se prepokornemu zastopu vojvodine Kranjske s postavami, posebnim razmeram te dežele in značaju našega naroda primernimi in z versko-nravnim in pravim svobodnim duhom (edino trdno podlago vse prave ljudstvene sreče) navdihnenimi, pomiriti sreca in pospešiti dušni in materijalni blagostan v obrtnem in gospodarskem obziru.

Nadejati se je, da se deželnemu vladu, ktero spremlja deželno zaupanje in ki bode ozir deželnega postavodavstva odgovorna deželnemu zastopu, posreči, z natančnim poznanjem dežele in naroda ogniti se napak, na vse strani spravljivo delati, nasprotja poravnati, draga upravo in zamotano opravilstvo s priprosto uravnavo nadomestiti ter s pravčnimi davki zadovoliti deželo.

In kakor je Vaše Veličanstvo z najvišim diplomom milostivo obljudilo, pripoznanje državopravnosti českemu kraljestvu ponoviti s prizego o krončanji, tako tudi vojvodina Kranjska preponično prosi, naj bode Vašemu Veličanstvu všeč, njen slovesni poklon sprejeti ter z njim staro neposredno razmero naše dežele do krone ponoviti, kakor so tudi presvitli predniki Vašega Veličanstva od starodavnih časov vselej o nastopu vlade s tem slovesnim djanjem krepili zvezo zvestobe naše dežele do kneza in knezovo milost do dežele ter potrjevali svobodo in samostojnost dežele v starodavnih njenih praviceh.

Vsled te izpovesti toraj prepokorni deželnemu zboru v pospeševanje in v namen take zaželene in potrebne sprave, ktero Vaše Veličanstvo namrava na podlagi osnovne postave o državnem zastopu od 21. decembra 1867. l. dovršiti, svoje poslance pošlje v poslansko hišo državnega zpora.

Vašemu cesarskemu kraljevemu Veličanstvu ob enem preponično izrekamo svojo zahvalo za potrjeno predlogo o premembri v mnogih obzirih krivčnega volilnega reda. Če zarad nenačnosti nekaterih deželnih poslancev na svojo žalost tudi nismo mogli to predlogo po vsem njenem obsegu obravnavati, vendar smo na njeni podlagi skušali bistvene napake našega volilnega reda odpraviti z nekterimi načrti postav, ktere nam, preponično prosimo, blagovoli potrditi Vaše Veličanstvo.

Bog blagoslovi, varuj in obvari Vaše cesarsko in kraljevo apostolsko Veličanstvo!

Iz deželnega zpora v Ljubljani, 14. oktobra 1871. leta.

Goriški Slovenci in vladu.

Mi Slovenci smo gotovo med onimi, ki smo toplo pozdravili ministerstvo že pri njegovem nastopu. Energična akcija, ktero je zdaj na Českem počelo, pozdravljamo tudi z odkritim veseljem. Izrekli smo in izrekamo, da hočemo in bodo podpirali na vso moč ministerstvo in vladu, ktera ima avstrijsko misel in resno voljo vsem narodom pravična biti.

Ali za to pa tirjamo vladno pravičnost tudi

nam nasproti. Te pa od vlade ne najdemo. Nij dovolj, da se enemu zastopnikov kranjskih Slovencev nekaj obeta; kranjski Slovenci sami ne morejo zadovoljni biti, ako se dve tretjini drugih Slovencev iz računa pustite. In to se je dozdaj godilo. Težko, prav težko nam je, to v tem trenutku izrekati, ko naši nemški protivniki na ministerstvo divje vikajo. Ali oznaniti moramo vendar, tudi v tem času, da smo tudi mi tukaj. Mi vemo, da ne more vše na enkrat biti, ali vsaj videli birači da enkrat bode.

Kar nerazumljivo nam je, zakaj vlada z našimi goriškimi sorokaki tako dela. Dve tretjini Slovencev so eni tretjini Lahov prodani že dozdaj, in zdaj se jim je rinila še postava, s ktero bi se bile še bolj italijanstu — temu najlojalnemu avstrijskemu narodu! — pod noge vrgli! In prišlo je tako daleč, da goriški Slovenci, odkar vlada v Avstriji konstitucionalizem, zdaj v prvič v centralnem parlamentu niti zastopani ne bodo! *)

Piše se nam namreč iz Gorice o tamošnjem položji 12. t. m.

„Pri nas se godijo čudne reči; slovenski poslanci so prisiljeni vladu oponirati zarad nepravičnih njenih predlogov.

Včeraj je bila razprava vladnih predlogov na dnevnem redu, toda izmed Slovencev so prišli le Winkler, Gorjup, Černe in Polaj k seji; škofani in tedaj je bilo izmed 22 poslancev le 15 načnih; ker treba za prenaredbo deželnega reda in volivnika, da se vsaj tri četrtine poslancev nazoče, je cesarski komisar to konstatiral in opazil, da se zbor ne more spuščati v razpravo. Na to se je pristopilo k drugim točkam dnevnega reda. — Posebno zanimiv je bil pa začetek te seje. Ker je bil med izostalimi tudi poslanec in tajnik Dr. Abram, je glavar povabil Winklerja, naj zapisnik poprejšnje seje prebere in za danes zapisnikarstvo prevzame. Winkler začne brati, toda Dettorre mu prestriže besedo, ter vpraša, zakaj ni deželnega tajnika pri seji. Po kratkem besedovanju mora glavar povabiti tajnika k seji. Ta ne pride; Dettorre pa stavi predlog, naj mu deželni odbor za zdaj službo ustavi ter napoti proti njemu disciplinarno preiskavanje. Na to živalna debata, pri kateri je posebno ostro govoril Gorjup proti predlogu. Na vse zadnje se sklene, da ima odbor začeti disciplinarno preiskavanje proti tajniku.

Denes zjutraj je bila odborova seja, h kateri so poklicali tudi dr. Abrama na odgovor. Ta se je kaj možko in dostenjno odrezal. Rekel je, da se pri njem križajo dolžnosti kot poslanec in kot tajnik; da je prva večja in da je on spoznal, da se ne more udeležiti seje, da bi s tem ne škodoval interesov svojih volilcev. Da se je enaka tudi že drugim svojim kolegom godila — pa brez tacih hrupnih nasledkov; dasi on v desetletni deželni službini še nikdar kakre graje zaslužil in da ima tudi sedaj zastran svojega postopanja popolnoma mirno vest.

Ko mu je odbor pri vsem tem grajo izrekel, je zahteval, naj se prevzame pri tej priči brezpostojna njegov odpoved tajniški službi. Pozneje je glavar v zborovi seji naznani, da je odbor, držec

*) Ta članek je bil že stavljen, ko smo dobili telegram, da sta izvoljena Italijana mandat pustila, ter da je potem voljen vendar Slovenec Črne in Italijan Coronini. Ured.

se deželnega opravilnika, odpoved, „con malin-cuore“ s težkim sreem sprejel.

Mi pa pravimo „živio dr. Abram!“ in živel vsi taki ljudski zastopniki, kateri neustraženo žrtvujejo svoje osebne interese, ako morejo s tem braniti pravice in koristi zastopanega ljudstva!

Pri denašnji volitvi državnih poslancev je zmagal grof Stiassollo v 10 izmed 15 glasov. Pri ožji volitvi med Černetom in namestnikom bar. Pretisom pa Pretis; tedaj oba Italijana. Namesto Lavriča je voljen v odbor od 6 volivev enoglasno dr. Abram, za njegovega namestnika poslanec Faganel in namesto dr. Žigon-a za namestnika Italijan dr. Maurovich.

Slovenskih poslancev so zmirom 4 pri seji in sicer Gorjup, Winkler in Černe. Oni pa se vrstijo; kdor ima referat pride v dvorano, kadar je končal, odstopi, pa pride drugi notri tako se bo zadržalo, da ne pridejo nam zelo neugodni in krvni vladni predlogi v obravnavo. — Tako čudne sesije še ni bilo! Poslanec in ces. namestnik baron Pretis si je na vse kriplje prizadeval, da bi naših 6 slovenskih korenjakov prekanil. Toda ko skala stope trdno in tudi žrtvujejo raji za silo kaj materialnih interesov slov. strani naše dežele, da le pravice in dostojnost naroda obranijo.

Tu se je zopet jasno pokazalo, kako je neobhodno, da so ljudski zastopniki neodvisni.

Starčevičjanski „punt“ v granici.

Iz Zagreba, 15. okt. [Izv. dop.]

Ustaja v Ogulinskem regimentu je pri kraji. Krajiški regimenti sami, zlasti Slunjani in Otočani so ustajnike ukrotili. Prej nego so se ustajniki še dobro ogledali, bili so vseh strani obkoljeni in na nagloma premagani. En del njih je orožje od sebe vrgel, ter se podal, drugi so v bližnje gore pobgnili, od koder pa gotovo ne bo eden utekel, ker jim je baje cesarska vojska že vsa pota zaprla, in ker tudi živeža nemajo. Koliko jih je v boji padlo, to se še ne ve; ve se pa za gotovo da so glavni kolovodje: advokat Evgen Kvaternik, Bach in neki Rakijaš med mrtvimi. Fabiani, bivši pod Rauchom zloglasni kapetan v Karlovci je baje z begunci v gore pobgnil. Gorje mu, če ga ulove. Kar se ustaje same tiče je zdaj gotovo, da je delo Starčevičjanske stranke. Nesramno je tedaj da naše službene „Narodne Novine“ in „Agramerica“ narodno stranko dolžijo, ka je tudi ona že že ne neposredna, pa vsaj posredna deležnica in sokrivnica ogulinske ustaje! Kaj takega more le magjaronska nesramna brezobraznost pisati. Nasproti takim lažnjivim in zlobnim ovajam je samo eno sredstvo: korobač! — Glava Starčevičjanske stranke dr. Ante Starčevič ni bil pri ustajnikih ampak čakal je mirno v Zagrebu na poročila o ustajniških zmaghah, bržko ne tudi sreca ni imel, ka bi se bil v ustajniški tabor podal. Po noči od petka na saboto so njega in sedanjega urednika „Hrvatske“ nekega Matetiča v zapor potegnili, stan padlega Evgena Kvaternika, bivšega zagrebškega odvetnika pod sodni pečat deli ter pri raznih Kvaternikih in Starčevičih, kjer je enih in drugih precej velikih, preiskaval.

Rakovaška ustaja je nasledek Rauchovega vladuhovanja. On je Starčevičjance celo z denarjem podupiral, ter jih gojil, kakor se samo razposajenost odgojeva. Znano je, da je „Zvekan“ na vladne stroške izhajal, ter da je njegov urednik Manesterotti za vsak Zvekanov list po 50 goldinarjev nagrade dobival. Rauchu so bili Starčevičjanci dragi zavezniki in mila brača v borbi proti narodnej stranki. In res, od nobene strani niso tako strupene pušice na njo letele, kakor iz Starčevičjanskega tabora. V svojih napadih na Strossmayerja, Mrazoviča, Miškatoviča, Vončino, Šuškoviča in druge narodne velmože jim ni bilo nobeno predstvo prenemoraljno, ka ga ne bi bili upotrebili, kar je vse Rauhu neizmerno dopadlo. S tem je pa Rauch v Starčevičjancih, odgojeval kačo na prsih hrvatskega naroda, ki je naglo rastla na

dolžino in debelino, ter — in to je naj žalostnejše znamenje — zlasti med hrvatsko mladežjo se zelo širila. Tudi naša sedanja vlada je bila za Starčevičjance zaštitnica in pokroviteljica tudi ona jini je mersičesa skoz prste pregledala, kar sicer v nobenej urejenej državi ne bi smelo biti, pa kaj se hoče, saj so Starčevičjanci tudi njeni zavezniki v boji proti narodnej stranki bili! Bolj ko so Starčevičjanci narodnjake grdili, v večji milosti so bili pri vladni.

Razen Raucha pada tedaj en del odgovornosti za Rakovaško ustajo tudi na našo sedanjo vlado Bedekovič-Šuhajevu. Vladina protekcija za Starčevičjance je bila celo tolka, da je ona Starčevičjanske kandidate pri zadnjih saborskih volitvah nasprot narodnjaškim kandidatom javno podpirala.

Bralcem „Slov. Nar.“ so namere Starčevičjanske iz mojih prejšnjih dopisov dovolj poznane, zato denes ne bom o njih govoril. Samo toliko konstatujem, da je Rakovaška ustaja za naš narod neizmerno velike škode. Celi svet denes na nas kriči. Vse kar je grdega, vse kar je nepoštenega, vse se nam očituje. Zlasti nemški in magjarski časopisi nas na vse pretege križajo in vendar je naš narod celo nedolžen na tem pripetu, ki je, kar smo že večkrat naglasili, le delo nekolicih prenapetnežev in nekoliko binavski zaspapljeni in zapeljanih. Za Magjare naše gospodare bode pa Rakovaška ustaja povod in sicer zaželen povod da nas bodo še huje v svoje kremlje vzeli, kakor do seh mal. Nastali bodo pri nas taki časi, kakoršni so bili nekdaj v starem rimskem cesarstvu, ko je bil vsak sumničen: ali je bil preveč debel, ali preveč suh, ali je bil v lice preveč rudeč ali preveč bled, ali je bil preveč bogat ali preveč siromašen, ali je bil preveč zgovoren ali je pa pre malo govoril itd. „Obzor“ se že zdaj več kakor treba konfiskuje, če bo to še dolgo tako, bo moralo naše narodnjaško časnikarstvo zopet iz Zagreba pobeči, ravno kakor je pod Rauchom pobeglo. Naš narod čakajo še hude ure in trdi boji, pa z božjo in svojo pomočjo bodemo vse prebili!

Naše stališče in udržništvo.

Zgodovina svedoči, skušnje jasno in razložno govore, ka kterikoli narod hote se zdiči na blagostanje, na pravo omiko, na boljšo bodočnost, ne more ničesar vrednega in stalnega dognati brez svobodomiselnih načel, in narod zapustivši zastavo umne svobode prepade. Zrušiti se tedaj mora na blagost narodom samosilje, samovoljstvo, tudi cerkevnih oblastnikov, dokler ti proti blagim nazorom Kristovim absolutno vladajo; gorje ljudstvu, ktero je morano nositi od kakih samovoljnikov naprčeno igro. Take bire mogočniki ne popuste, dokler je količkaj nade vajeti samovoljno držati, tedaj udržje, in rabe k temu razne pomočke, vsaj sežejo tudi po narodnosti, videči njeni krepek navor in črstvo ter zdravo gibanje, toda ne iskreno nego samič na unanje lice in zaslon, v notranjih opravkih še so vedno stari nemškutarski volkovje in se nikakor ne popravljam. Glede na to prikazen in na zgodovinski čin, ka hierarkija v pomenn absolutne cerkvene vlade nikdar ni bila niti svobodi niti njenemu narodu prijateljica, in ka vsaka taka hierarkija ima ta kan, da bi vso srečo in blaženost tega sveta ona sama uživala, a svojim vernikom samo na on svet odkazovala, ne maramo za konservativna društva podpirajoča take naravi oblast, ter očivestno navzoči tlačenega slovenskega naroda javljamo, ka je tak posel pogibelen vsaj poguben Slovencem, takisto vsakemu narodu in narodnosti; tisočletje daja žalostno svedoštvo za nas. Rimski vladanju slovanstvu malo prijazna blagovila nas sè feudalizmom in latinizmom; krščanstvo od nemške strani k nam se sileče pograbilo nam je svobodo, pomorilo narodno plemstvo, podjarmilo narod in ponemčevanje preneslo na slovenska tla. Helmold trdi, ka so Slovanom veleli naboženstvo plačevati z gubitkom jezika in narodnosti; Herder naročito uči, ka je naboženstvo bilo le zaslon po-

litiškim namenom; vladika Oton bamberžki krščanil je ne blagovestjo nego mamonom, vozeči za sebo suknjo, zrnje in drug živež.

Upiram se konservativmu, ker pomaga vleči za ojnico, omenjenim pojavom ugodne. Kazalo bi, da slavno uredništvo „Slovenskega gospodarja“ dovršiške sestavek „20. septembra 1870“ prestopi na nepristransko zakladanje zgodovine o pokrščevanju slovenskega naroda od nemške strani, kar bi tako poučno čitalo bilo tudi za menj izurjeno občinstvo. Pristaviti še je, ka vladništva na Slovenskem, ne iznemši nikogar, nikdar niso bila sklona ljudstvu, nikoli niso se prigibala rodoljubju, Ljubljanskega vladika Wolfa je konči na konci pozemeljskih dni počela dušna vest šipati škratni in zbadati, ker bil je inači mož bistrega razuma, vredne naobraženosti in prece častnega srca, da je pred odhodom odtod vrgel darič na narodni žrtvenik, drug pa nijeden niti v poslednjih zdihajih ni se smislil na narod. Živa resnica tudi je, ka prosti kaplanstvo v zakrpani suknji več polaga narodu na darilnik, nego bogato nadarjeni vladništvo stolovi, dasi ti malo skrbi ovajajo za uredbo kaplanskega plačila, dokler že vsak kurač dobiva določeno plačilo in mu ni treba beračiti.

Za potrdilo svojih nazorov o udržništvu državem se navesti nektere stavke iz prijateljskega pisma trdno in greko preskušanega veleučenega narodnjaka duhovnika, kjer piše neke dni pred volitvijo tako-le:

Moj predragi stari prijatelj!

Bridke skušnje v življenji napravile so me celo apatičnega, a čuti do domoljubja ne morem izkoreniniti. Ko tako mirno gledam i opazujem, kako našo narodno stvar podkapajo lastni sini, sami črni sebičneži, zelotični fanatikarji, zgrabi me sveta jeza in zaklel bi, da bi se slišal kletve hrum od Mure do Save. In kdo je našemu razdoru političnemu podal prvi udarec? On isti mož, ki je za politično veljavno Slovencev toliko doprinašal. On ki je podkuril slavohlepne strastne . . . da delajo zmešnjavo in motijo ljudstvo, katero že je imelo čiste pojmove o svoji nalogi. . . . Narod naš — vsaj odvažni in intelligentni rodoljubi vsi previdijo, da . . . stranka je kvar slovenstvu, in mrzi se jim ne-naravni zakon, kterega so taliter qualiter sklenili moži napredka — s klerikalci. V zahvalo za to sedaj agitirajo po svojih . . . proti Dominikušu, Vošnjaku in Srncu . . .

Ves vaš

I. I.

Tako preskušan rodoljub.

Ravnokar je bilo čitati, ka se slovenski poslanci razvijo g. Hermanna ogibljejo shodišču konservativnih, tudi nam pravičnih Nemcev (? postavimo zastran zdjedinenja vseh Slovencev v združeno Slovensko) *) ker naši bistounni odbranci previdevajo, ka to ne vodi k blagi svrhi in sreči slovenskega naroda, čemur pritrjuje ta okolnost, ka vsa nemška konservativna stranka na Štirskem nima enega človeka izvrstnjaka na glasu med svojci in njihovo glasilo ovaja v sestavkih nenavadno ubožtvo. Masen vide in čute, ob čem je med njimi, manol je in njegovo ime čitamo — celo med 500 „katoliškimi“ učenjaki sešedšimi se v Monakovu na posvetovanje črteža „starokatoljške“ stranke! Tudi med Slovenci se napredno razumništvo nič preveč ne rokuje s konservativom, kjer se za prosto ljudstvo lovi, nego mu je menje priklonjen vsakternik žezeči narodu resnično blagost. Naveščam čin, ka med vsemi konservative duhovniki, sicer nimam jihovega imenika, jaz dosle nisem doletel na njenega, kjer bi v svojem uredu započetno **) spi-

*) V tem nam bodi dovoljeno povedati to-le: K enemu našemu narodnemu poslancu je prišel odličen poslanec konservativne stranke in mu rekel: „to pa ste menda že vendar spoznali, da vam zedinjenje Slovencev ne moremo privoliti.“ Uredn.

**) Ne jemlje se tu ozir na odgovarjajoče dopise, vsaj v tem nam streže tudi preslavno c. k. namestništvo, c. k. okrajno sodništvo, glavarstvo, celo daštro, nego na to, je li kdo konservativec sam v svoji pisarnici iz pravico- in rodoljubnega nagona ureduje slovenski. Oponašalo se je od nekega nemške-

savali listine ali matice naški, dokler v tem nipo-pravka in zboljška, imenujemo vsakterega konser-vativca, na obravu slovensko ličino, narodnega skazljivega, in glasno kličemo zastran teh šemarjev: Slovenski narod! varuj se jih, ker ne iščejo tebe osrečiti, nego pomagajo nemštvu in podpirajo samovoljstvo erkvene vlade. Zbog tega ne moremo se priklanjati konservativizmu.

Sedaj nekoliko pojasnila „Slov. gospodarju“ zastran sestavka: „Odgovor g. R. B.“ na str. 169 in 170.

Predhodno mi je opaziti, ka bi se rad z Vami gospod „Eden v imenu drugih slov. konser-vativcev, ki ne lovijo sebičnih koristi“ razgovarjal kot svoboden državljan z državljanom na podstatku tiskovnega zakona, boril enakim orožjem, kar vendar kolikor mi vestna dolžnost veleva, poskusim v sedanjih razmerah na popravek in za-govor povedati.

(Dalje prih.)

Šolnina.

Štajerski deželni zbor je v seji 13. t. m. po živahnih debati, ki je več ur trajala, sklenil šol-nino v ljudskih šolah odpraviti. Vsaj ta namen ima ta dan storjeni sklep, po katerem se deželnemu odboru naloži, na to delati, da se šol-nina do 1. januarja 1873 odpravi in predložiti prihodnjemu deželnemu zboru, nasvet, po katerem potu bi se poravnali stroški za ljudske šole in učitelje. Da pa tudi za l. 1872 se povsod šolnina lehko odpravi, je deželni zbor sprejel, postavo, da imajo, kakor dozdaj občine, za na-prej tudi okraji pravico, celo šolnino ali del šolnine na okrajno denarnico prevzeti, kolikor bodo ti stroški presegali 10% okrajne šolske priklade, se bo plačalo iz dežel-nega zaklade. S to postavo je tudi za l. 1872 šolnina odpravljena, ker bodo gotovo vsi okraji prevzeli šolnino, sicer bi ostali v veliki škodi proti drugim, ki jo prevzamejo.

Mnenja o tej stvari se bila tako različna in pri glasovanju, pri katerem je zmagal gori omenjeni predlog z 31 proti 28 glasovi so bile zvezane take stranke, ki so si navadno v najhujšem nasprotju. Za odpravljenje šolnine je glasovala nemška levica pod vodstvom dr. Wanisch-a in slovenski poslanci, kateri so s svojimi glasovi odločili večino za ta predlog; proti so glasovali konservative z g. Herman-om in nemški centrum pod vodstvom g. dr. Schreiner-ja.

Naj tu navedemo razloge, kateri so slovenske poslance vodili pri tem glasovanju. Že l. 1869, ko se je posvetovalo v šolski postavi, je g. Lenček predložil, naj se ne upelje šolnina ker jo ljudstvo ne more plačati in bodo potem stariši šolo začeli sovražiti in nič ne marali za poduk svojih otrok. Tačas so za Lenček-ov predlog glasovali le slo-venski poslanci. Letos se je vpeljala nova šolska postava in hitro se je pokazalo, da je visoka šol-nina največa zavira vpeljavi te postave. Kjer se je šolnina stirati začela, je ljudstvo tako razkačeno postalo proti šoli, da ni bilo mogoče vspešnega poduka. Zato so mnogi okraji sklenili, učitelje plačati iz okrajne kase in šolnina se skoro nikjer ni redno plačala. Ta nered bi se tudi zanaprej ne dal odpraviti in na škodi bi le bili tisti okraji, v katerih bi se šolnina redno plačala.

Dozdaj se je tako različno ravnalo zarad šolnine. V nekaterih krajih so jo prevzele občine, malokje se je plačala od starišev, na mnogih kra-jih pa so okrajni zastopi prevzeli plačo učiteljev in se nič ne brigali, ali se šolnina vplača ali ne.

Po novi postavi prevzamejo okr. zastopi šol-nino za celi ekraj na okrajno kaso in naložijo 10% šolske priklade; zato pa občinam ni treba šolnina plačati. Ker pa bo šolnina v vseh okrajih znašala več znesek, kakor 10% okr. priklade, bo

tarskega odvetnika stranki prinesli mu slovensko uredno listino, ta pri nas ne velja, pri nas je vse nemški; od završkega dekanza, markovskega župnika, glejte to, dobivamo vse dopise nemški, zakaj pa bi vi oni sosedje posebke imeli? No konserva-tivi!

Pis.

deželna kasa, kolikor šolnina znaša čez 10%, po-ravnala okrajem. Deželni zbor je v ta namen pri-volil 260.000 gold.

Kakšni so praktični nasledki to nove naprave za nas Slovence? Da zdaj lehko toliko ljudskih šol ustanovimo, koliko jih nam gre po šolski po-stavi in da zdaj lehko povsod tirjamo, da dobimo toliko učiteljev, koliko jih nam gre po postavi, to je, na 80 učencev enega učitelja. Stroški okrajev ostanejo zdaj za šolo zmirom enaki, to je 10%, kar je več stroškov, jih plača deželna kasa. Res je, da tadi deželno priklado plačajo vsi plačniki davkov, in da se je deželna priklada povisila za 11% — to pa ne samo zavoljo šole, ampak tudi zavoljo drugih velikih stroškov, posebno za ceste — pa deželno priklado plačajo tudi veča mesta, Gradec, Maribor itd. ki imajo velike davke in ki bodo od zdaj tudi morali plačati za ljudske šole, kar jim dosihmal ni treba bilo.

Edino, kar se tej novi vravnavi da očitati, je to, da po šolski postavi tisti imenuje učitelja, kdor ga plača; da bo torej pravico učitelje imenovati imelo, ali okrajno ali deželno šolsko sestovalstvo. Ker so okrajni zastopi na slov. Štajariji večidel nasprotni naši narodnosti (izmed teh jih je samo 5 narodnih) bi se bilo batiti, da ne bi potem imenovali samo protinarodnih. Kar se tega tiče, moramo pomisliti, da nadzorništvo nad ljudsko šolo še zmirom ostaja krajnim šolskim svetom in da bo narodno ali protinarodno mišljenje učiteljev najbolj odvisno od njihove odgoje v učiteljski pripravnici.

Dostaviti še moramo, da ta postava bo še le tačas veljavna, kadar jo vlada potrdi. Ali vlada to stori, še ni gotovo.

Rusi o Avstriji.

Ruske novine se dalje marljivo pečajo z našimi avstrijskimi razmerami. Da je vsa gren-kost proti Avstriji, dokler je ta Slovane na zid pritiskala, zdaj umeknila se veliki prijaznost v krogih, ki imajo veliko vpliva, kaže zopet na-sledni članek iz „Birž. Vjedomosti“ prinesen 25. sept. kot dopis iz Dunaja:

„Casniki ustavovnežev tukaj strašen krik že-nejo, pa ves spor in vsa polemika nemških časnikarjev ostaja brez vspeha sredi nemškega narodo-naseljenja, ktero v vseh tek hlopotah ne vidi dru-gega, nego moč pruskih tolarjev, ki so se nedavno bolj in bolj pogosto pakazovati začeli. Tukajšnji deželni zbor strašno upije zoper kraljevsko poslanje k zboru českega kraljestva. Toda taki protesti imajo značenje samo za karakteristiko stranke, od ktere izvirajo; v resnici ne premenjajo ničesa in tudi premeniti ne morejo, zato kerto, kar je Hohenwartom podvzeto, točno se ujema s številkami raznoobraznega avstrijskega narodonaseljenja. Da te številke avstrijske statistike slučajno ne govore v korist Nemcev, tega nikdo ni kriv. Ne samo re-forma volilnega zakona, no tudi zakon predložen zbog sigurnosti (obezbepečenja) nemške narodnosti, tam kjer se nahaja v menjšini, tako strogo brani menjšino, da bi Franci v Elzasu in Loreni, Danci v severnem Šlezvigu, Poljaki v Poznanji, Košubi v Pomeranji, Čehi in Poljaki v Šleziji, Srbi v saksonskih in pruskih Lužicah, Nemci in Srbi na Ogrskem, Slovenci na Štirske in Koroške, mogli veseli biti, ako bi za njih tak zakon napravil se. V tem obziru gre Hohenwartu vsa čast, da se brez ovinkov in brez strastno drži politike številke. Kdor pozna avstrijske zadeve, bodo priznal, da od zdaj v Avstriji ne bodo vla-dali samo Nemci v nemškem zmislu in v nemškem interesu, kakor je bilo dozdaj. Zato namreč, ker bo takim obrazom stranki, ki je dozdaj v Avstriji gospodarila, vzeta ta predpravica, Nemci kriče in kličejo v zego vsacega, kdor kolj je sovražniki Slavjanov. V deželnih zborih na Tirolah, na Českem, v Gornji Avstriji in na Moravskem je to upite za-stonj; tam je večina za pravične predloge Hohen-wartove; drugi zbori, kakor na Štirske, na Koroške, na Dunaji, so premalo važni, da bi mogli

preprečiti energično postopanje sedanjega mini-stersta. Nemcem sledovateljno, v tem obziru ni ostalo drugega, nego posnemati primer Čehov, ki so osustovovali od reichsrata in deloma tudi od de-želnega zbara, sklicanega na podlagi nepravičnih Šmerlingovih zakonov. Toda to se je našim Nem-cem premalo zdelo. Nekteri poslanci dunajskega in silezkega zbara so stopili v razgovore z Ber-linom, ter tudi za svet vprašali, kaj jim je storiti, da pridrže na vladanje nad Slav-jani. Pa se kaže, da iz tega posvetovanja ni nič praktičnega izkuhalo se. Na to so se podali v posvetovanje z grofom Beustom, ki je nedavno do-bil veliki križ pruskega reda črnega orla. Toda tudi posvetovanje s kanclerom carstva ni imelo nikakega rezultata. Čeravno je on svetoval, z Magjari v razgovore stopiti, vendar on ni hotel udeležiti se tega novega svojega zamisla.

V poslednji čas on že sam več ne ve kaj dela. Vsak se že spominja, kako je Beust pred enim letom sodil česko državno pravo v znanem pismu k dr. Riegerju. Ako bi Beust delal, kakor se spodobi, bil bi pri sedanjih okolnostih moral svoji službi odpovedati se precej po tem, ko je bilo obnarodovano kraljesko poslanje k zboru čes-kega kraljestva, ktem je car — kralj priznal česko krono. Pa on je vse eno ostal na svojem mestu. Njegovo stanje je zdaj, ko se ne da, ni iz Salzburga, ni iz Berolina, ni od opozicije nek-terih mikroskopičnih zborov kaj pričakovati, brez tal. Nemški centralisti so poslali bivšega ministra Iskro v Peš k Magjarom, da bi z zedinjinimi močmi vrgli ministerstvo Hohenwart-Ireček-Habie-tinek-Schäfflevo, uništili kraljevsko poslanje k Če-hom, in da bi sestavili novo ministerstvo Potocko-Lasser-Iskre. . .

Andrassy ni z ničem mogel potolažiti bivšega cisajtanskega ministra, zato ker nema pravice v zadeve cisajtanskega ministra-predsednika mešati se. Vse, kar je mogel Iskri obljuditi, je, da on marljivo pazi na to, kar se v Cisajtaniji godi, boj je se, da bi se sprava leta 1867 v čem ne prelomila. Ravno tako so odgovarjali Deakisti najčistejše krvi. Iz tega se vidi, da je ves trud nemških centralistov na Oggerskem brez nasledkov ostal. Toda zdaj je vsaj jasno z vsemi podrobno-stimi, da je sovrašivo Beusta proti Hohenwartu do krajne mere prišlo, in da za oba ministra več ne moreta skrivati. Beust dela kar more, da bi Hohenwartu vrat zlomil, toda (kar se do zdaj da soditi) Hohenwart nad tem še ni spodbuknil se, ampak vedno bolj energično postopa zoper svoje protivnike. Nemški centralisti so zdaj popolnem obupali in ne upajo več v vspeh svojega ravn-a-nja; zdaj so izstopili iz zborov, ne vzdržuje niti enega udarca od strani federalistov, zato Hohen-wart zdaj neče ustopiti le pedi svojih namenov in dobiva zato odobrenja iz najuplivnejših krogov. Mnogo nemških poslancev se je že prepričalo, da je Hohenwartovo ravnanje pravično in juridično previdno, čeravno za nemško stranko neugodno, ktera se boji izgubiti nad vladajo nad družimi in nardi. Edino, kar so Nemci zoper Hohenwarta storili, je, da so izročili Bestu 80 tisoč goldinarjev zato, da naj jih zoper Ho-henwarta porabi. Na dalje so zbrali 300 tisoč goldinarjev za osnovanje pruskega lista na Dunaju, ki bo začel izhajati 1. januarja pod imenom: „Deutsche Zeitung“, pod uredništvom zna-nega Pikerta, ktemu ruski zvonovi za pravo-slavno cerkev v Pragi ne dajo spati. S tem je bilo krize konec.“ — Dopisnik opisuje nadalje vo-litve na Hrvatskem, in postopanje Andrassy-a zo-per hrvatsko narodno stranko, ter pravi, da je Andrassy v strašnih skrbih zarad hrvatske o-po-zicije in da si ne ve pomagati.

Domače in slovanske novosti.

— V državni zbor so iz Kranjskega voljeni: Izmed veleposestva grof H. Thurn za kupčijsko zbornico, trge in mesta gg. Horak in V. C. Su-pan. Za kmečke občine: Kosta, Svetec,

Barbo. Obširneje poročilo o zboru kranjskem in drugih moramo za prihodnjič odložiti, ker je nam za ta, list prekasno došlo.

— Štajerki Nemci so tudi letos Slovence neusmiljeno potlačili. Iz deželnega zбора niso nobenega Slovence volili v državni zbor. Tacemu nemškemu liberalizmu bode kdo verjel? V teoriji imajo lepe besede, v dejanji so gadje.

— Glede učiteljskega vprašanja se je na ljubljanskem deželnem zboru sklenilo začasno, da, ima znašati najmanjša plačilo ljudskim učiteljem v Ljubljani 600, po drugih občinah najmanj 400 gld. Če se pomisli, kako slabo so bili po nekod dozdaj učitelji plačeni, mora se reči, da smo, in so si sami vendar nekaj lepega priborili. Začasno, t. j. kasneje se bode to bolje in stalneje naredilo.

— Dunajski listi poročajo iz Ljubljane, da je postava a ravnopravnosti slovenskega jezika na kranjskih srednjih šolah od cesarja potrjena.

— Nemško-stajerski poslanci so imeli dokončavši zasedanje, veliko pojedino, pri kateri je eden njih glavarjev zopet „živeti pustil“ nemškega duha, ki ima nolog nemško kulturo do Adrije nositi, t. j. nas Slovence narodno pogaziti. Kaj pa ko bi nemški „duh“ bil že niz vrha svoje slave?

— Avskultant Lulek, slovenskega jezika zmožen, je imenovan za sodn. adjunkta v slov. Bistrici. — Nemškutar Mosche je v enaki lastnosti imenovan za Gornjigrad in nekov Piringer v Ljutomer. Poslednja dva sta Nemca in imenovana za mesta v Slovenskem!

Politični razgled.

Največ pozornosti v notranji politiki pa v tem času ima „Beustovo vprašanje“. Vse novine, celo Hohenwartov „Oest. Journ.“ priznavajo, da Hohenwart in Beust ne moreta več skupaj delati, da eden mora oditi. Ker Nemci nemajo „upanja“ da bi Hohenwart padel, pripravljeni so morajo gledati, kako bode odlazil oholi Saksonec, kateri jih je bil na konja posadil. Cesar je prišel na Dunaj, poslušal Hohenwarta in Beusta in nekteri časniki hote vedeti, da bode Beust že te dni odpuščen in za poslaniki v London imenovan. Poleg te krize, poročajo nemške novine, obstaja še druga, namreč en del ministerstva (Jireček, Habertinek) hoče odstopiti. A tudi če bode to res, ustavoverni Nemci nemajo nobenega upanja vrniti se na nekdaj imete stole. Beustovo stanje pak se mora gotovo v malo dneh določiti. Upati je, da mož vendar enkrat pojde.

Deželni zbori so s 14. t. m. svoja delovanja končati morali. Samo gališkemu se je dovolilo da sme do danes zborovati in češki čaka na

cesarjev odgovor na adreso. Moravski zbor je sklenil in odposlal adreso na cesarja, ki poudarja zedinje Moravske s Česko. Dalmatinskega zboru adresa pak ponavlja željo Dalmacije zediniti se s Hrvatsko in Slavonijo. Volitve v državni zbor so izvršene povsod razen na Českem. Podoba državnega zabora bode kakor se je že prej dala preračunati: ako Čehi pridejo, dve tretjini federalistov in ena tretjina nemških deklarantov.

Med Nemčijo in Francosko so bili trije dogovori med Bismarkom in Pouget-Quertierjem podpisani in sicer: nekatera uredjenja meje v Elsals-Lotaringiji, o colu in o plačevanji vojne odškodnine. Plačevali bodo Francozi od prihodnjega 15. februarja vsacih 14 dni 80 milijonov gotovini ali v kupčju stvu veljavnih papirjev. Prusi bodo svojo posadno vojsko iz 6 okrajev vzeli proč, tako da bode samo še 6 okrajev (departementov) posedenih.

Na Bavarskem se širi gibanje onih nemških katolikov ki nečejo priznati papeževe nezmotnosti. Tudi vlada se je tej stranki približala, ker je minister uka odgovarjaje na dotično interpelacijo izrekel v imenu celega ministerstva mnenje, „da se je učni pojem kat. cerkve z dogmo o nezmotnosti spremenil in da so sklepi koncila državi nevtralni.“ V tem zmislu je minister govoril dve ur ter reklo: da bode vlada „stare“ katolike t. j. neverce v papeževu nezmotljivost kot katolike priznala in jim brambo dajala, ter da bode državna vlada vsako poseganje cerkve v pravice državine krepko odbijala, ob enem pa delala za neodvisnost države in cerkve.

Razne stvari.

* (Duhovske spremembe v lavantski škofiji.) G. Tomaž Rožanc je postal župnik pri sv. Magdaleni v Mariboru; g. Janez Šribar postavljen je za provizorja v Pameču; g. Jože Turkus za kateketa na fant. mestni šoli v Mariboru; g. Raimund Repotočnik za I. kaplana pri sv. Jurju pod Rifnikom; g. Janez Lenart za prvega in gosp. novomešnik Adolf Srabotnik za II. kaplana v Šmarjem. Župnija sv. Antona na Pohorji in kuracija sv. Roka v Selih ste do 18. t. m. in kuracija sv. Antonia v Stopercih do 8. novembra t. l. razpisane. Fara sv. Jakoba v Pamečah in kuracija sv. Petra v Zavodnem ste do 21. novembra razpisane.

Vabilo na naročbo.

Koncem tekočega meseca začnem izdavati humoristično-satiričen, ilustriran list z imenom „Sršen“, ki bode izhajal dvakrat na mesec.

Politična mer tega lista bode, kolikor le mogoče, radikalna, svobodna na vse strani. Priznane bodo se ne bode niti osobam niti strakam, am-

pak vsakdo se bode predstavljal javnemu mnenju v obliki, ktere je vreden.

V ta namen bodo prinašal list tudi primerne podobe, ktere bodo izdelovala priznane spretne roke.

Prosim tedaj vse osobne prijatelje in znance, in vse rodojube sploh da me blagovolijo duševno in materialno podpirati, da bode list zadovolil bralce in v zrealu kazal napake in smešnosti iz vseh slovenskih pokrajin.

Naročina znaša:
za celo leto 3 gld. — kr.

, pol leta 1 , 50 ,
, četr leta — , 80 ,

Naročina naj se blagovoljno skoro pošlje, da se more določiti število potrebnih iztisov in sicer pod naslovom: „Opravništvo „Sršen“ v Ljubljani“, najprikladnejše po poštnih nakaznicah.

Dopisi pa naj se pošljajo uredništvu.
Ljubljana, 12. oktobra 1871.

Ivan Železnikar.

Dunajska borsa 16. oktobra.

Enotni drž. dolg v bankovcih	57 gld. 95 kr.
Enotni drž. dolg v srebru	68 , 30 ,
C. k. cekin	5 , 68 ,
Napol.	9 , 44 ,

Bolenje zob,

naj bode reumatične nature ali naj izvira iz otih zob, so gotovo utolaži ako se upotrebljuje **Anatherinova voda za usta** od dr. **J. G. Poppa**, c. k. dvornega zobnega zdravnika na Dunaju, mesto, Bognergasse, št. 2. Med tem ko dosti hvaljenih pomočkov dostikrat nič ne pomaga, ali se potrebujati ne da, ali pa zavoljo nespretnosti v rabljenju druge bolečine in vnetja napravi, druge zopet, kakor opati, lahko onesvestijo — odpravi anatherinova voda bolest lehko, hitro in gotovo, ker razdraženi živec potolaži, njegovo občutljivost zmanjša, in harmonijo med vnanjimi in notranjimi organi zopet naredi.

V flašah po 1 gld. 40 kr.

Plomba za zobe.

Ta plomba obstoji iz enega prahu in iz tekočine, ki se potrebujeta za napolnjenje otih zob, da so zopet taki ko prej in se ne drobe se dalje, ter da ne ostajajo v njih ostanki jedil, sline in druge tekočine, ki razjedajo zob in tako bolezni naredi.

Cena enega etui-a je 2 gld. 10 kr.

Zaloge

te povsod tudi v Nemškem, v Švajci, na Turškem, v Ameriki, Holandiji, Belgiji, Italiji, na Ruskem, v zahodni Indiji znanih in hvaljenih artiklov so v pravi in frišni kvaliteti

v Mariboru v Bankalarjevi lekarnici, pri g. A. W. Königa, lek. Marija pomočnica, pri g. F. Kolletnigu in v Tauchmannovi bukvarnici; v Celji pri Crisperju in v Baumbachovi lekarni; v nemškem Landbergu pri A. L. Müllerju, lekarju; v Gleichenbergu pri F. pl. Feldbachu, lek.; v Konjicah pri C. Fischerju, lek.; Leibnitz, lek. vdove Kretzig; Ljutomeru lek. F. Pessiak; Murek lek. L. pl. Steinberg; v Ptuju lek. E. Reithammer; Radgoni lek. F. Schulz in J. Weitzinger; v Brežcah J. Schniderschitsch; Rogatec lek. Krišper; v Kisli vodi v lekarni; Stainz V. Timonschek, lek.; Sl. Bistrej J. Dienes, lek.; Slov. Gradič J. Kaligarič; Podčetrtek Vasulik lek. Varaždinu A. Halter, lek.

(24—2)

Konkurz.

„SLAVIJA“,

vzajemno zavarovalna praška banka sprejme nekoliko potovalcev s stalno mesečno plačjo in dobro provizijo takoj v službo

Polog se zahteva bodisi v hipoteki ali v gotovini. (40—1)

Več v tem se izve pismeno ali ustmeno pri glavnem zastopu banke „Slavije“ v Ljubljani.

V gospodarstvu,

posebno v vinstvu, sadjereji in živinoreji (s hlevno poklajo) izveden, slovenskega jezika zmožen mož, se s prav dobrimi pogoji pri večjem posestvu v službo vzame. Več se izve pri administraciji „Slov. Naroda.“ (2)

Kovane, uradno preiskane decimalne vase četirivoglate oblike:

Nositeljna moč: 1 2 3 5 10 15 cent.
Cena, gld.: 18 21 25 35 45 55.

Nositeljna moč: 20 25 30 40 50 cent.
Cena, gld.: 70 80 90 100 110.

Balansirne vase:

Nositeljna moč: 1 2 4 10 20 30 fnt.
Cena, gld.: 5 6 7.50 12 15 18.
Nositeljna moč: 40 50 60 70 80 fnt.
Cena, gld.: 20 22 25 27.50 30.

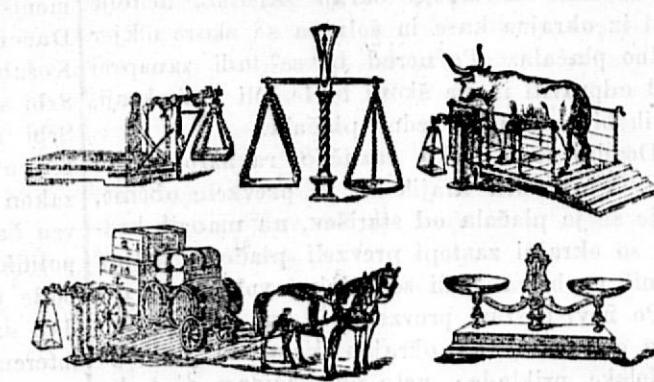
Vase za živino z železnim obročem in utegi (gevihi):

Nositeljna moč: 15 20 25 30 40 50 cent.
Cena, gld.: 150 170 200 230 300 350.

Mostne vase:

Nositeljna moč: 50 60 70 80 100 cent.
Cena, gld.: 350 400 450 500 500.
Nositeljna moč: 120 150 200 300 cent.
Cena, gld.: 600 650 750 900.

(11—18)

Dalje vse sorte druge vase in utegi.

Naročilom proti pošiljanju denarja ali na poštno poduzetje ustreže precej:

L. Buganiy & Comp., fabrikanti vag in utegov.

Dunaj, mesto, Singerstrasse Nr. 10.